

Szerkesztőség:

I-ső kerület 246. házszám,
 hová a lap szellemi részét
 illető közlemények kü-
 lendők.

Kéziratok vissza nem
 adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
 könyvnyomdája, hová az
 előfizetési pénzek, a hirde-
 tések és ezeknek díjai, va-
 lamint a felszólamlások kü-
 lendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva egész évre 4 frt, fél-
 évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 8 kr.

Felelős szerkesztő:

Máthé József

Társ-szerkesztő:

Viz Zoltán

Kiadótulajdonos: SZERDAHELYI JÁNOS.

Hirdetmények:

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a ki-
 adóhivatalhoz küldendők. Nyilttér sora 50 kr.

Szabadság.

A szász-sebesi iskola homlokzatán ezek
 a német szavak vannak arany betűkkel
 felírva:

„Bildung ist die Freiheit.“

Magyarul azt teszi, hogy

„Műveltség a szabadság.“

Mikor én ezt a jelmondatot először
 megláttam, gondolkodóba estem; mert na-
 gyon merész állításnak találtam, hogy a
 szabadság né volna más, mint műveltség.

Évek teltek el az óta.

Százszor, meg százszor meghánytam
 vetettem ezt a kérdést, hogy tulajdonképen
 mi is hát az a valódi szabadság?

És arra a meggyőződésre jutottam,
 hogy igaza van a német sógornak.

Igaza van, mert szabadságot műveltség
 nélkül képzelni nem lehet.

Ne értsenek félre tisztelt olvasóim.

Nem azt a szabadságot értem én itt,
 amit a vad emberek élveznek; mert szerin-
 tem a vad ember nem szabad, csak olyan
 vogelfrei, földönfutó féle, akit az erősebb, a
 hatalmasabb ott csaphat agyon, ahol ér.

A szervezett társaságban élő emberek
 szabadságáról kívánok szólni és ezeknél
 sem az ugynevezett szabadságról, midőn t. i.
 az erősebb a gyengébbet elnyomhatja.

Hosszúra nyulna értekezésem, ha a
 világtörténet ide vágó eseményeit, a művelt
 népek szabadságát, a műveletlenek elnyo-
 matását tárgyalgatnám.

A rómaiak, a görögök, ezek között
 különösen a spártaiak szabadsága határozot-
 tan az általános műveltségből szerezte létjogát.

Vajjon a Xerxes népe szabad volt-e?
 Tagadom.

Ez a műveletlen vad csorda nagyobb
 igában nyögött, mint bármely másik nép.

Itt van a magyar nép.

Ez még tiszta, igazi és általános sza-
 badságot soha sem élvezett.

Voltak, kik szabadoknak vallották ma-
 gukat; de azok inkább a kiváltságosak, a
 hatalmasok sorába tartoztak.

Csak mióta a népiskolai kényszert be-
 hozták, az óta kezd az általános műveltség,
 a valódi szabadságérzet hajnala derengeni.

Ez az igazi helyes út egy nemzet sza-
 badságához, az általános iskoláztatás, a
 műveltségnek általános terjesztése.

Terjesszük a műveltséget. A szabadság
 aztán jön magától; mert maga a műveltség
 a szabadság.

Művelt népet rablánczton tartani nem
 lehet. Lehull róla a bilincs.

Azok az emberek, akik szervezett tár-
 saságban élnek, gondoskodtak társadalmi
 szabályokról, törvényekről.

Ezek a törvények és szabályok részint
 magoktól fejlődtek ki, részint pedig az em-
 berek közös akaratával lettek megalkotva.

A társadalmi szabályok célja és tela-
 data, megszabni a korlátokat mindenki előtt,
 hogy meddig szabad valamely dologban
 terjeszkedni.

Ezen kívül ezek a szabályok köteles-
 ségeket rónak úgy az egyes emberre, mint
 az egész társaságra.

Szóval az egyes embernek az egész
 társasághoz és viszont az egész társaságnak
 az egyes emberhez való viszonyát, jogait és
 kötelességeit szabályozzák.

Különösen kimagasló gyönyörű jellem-
 vonása ezeknek a szabályoknak az, hogy a
 gyengébbet védik az erősebb ellen.

Azon felül szükségesnek látta az em-
 beri társaság olyan egyénekéről is gondos-
 kodni, akik felügyelnek ezeknek a szabá-
 lyoknak pontos megtartására; kik e mellett
 hivatva vannak az egésznek nevében el-
 járni, cselekedni, ha arra szükség van.

Amely nép ezeket a szabályokat fel-
 bírja ismerni, azokba bele bírja magát elni,
 — amely népnek ez vérvé válik — és a
 mely nép ezeket meg is tartja, a nélkül,
 hogy arrakényszeritenikellene: aza népszabad.

Azt is mondhatnánk tehát, hogy a va-
 lódi szabadság nem más, mint mások jogai-
 nak tiszteletben tartása.

De ez még nem elég.

Hozzá kell azt is tennünk, hogy a
 polgári kötelességek teljesítése.

Tehát csak ott vagyunk, ahol voltunk.

Mások jogainak es saját kötelességeink-
 nek felismeréséhez műveltség kell.

A műveltséget pedig az iskola adja.

Mégis okosan cselekedtek a szász-sebesi
 németek, midőn az iskola homlokzatára ezt
 a jelmondatot irták:

TÁRCZA.

Áll-e még...

Áll-e még a vén tölgy
 Odakünn a pusztán,
 Melynek árnyékában —
 Rengő délibábon —
 Elmerengtem némán?

Szól-e a pásztorsíp
 Andalító hangja,
 A mely úgy elbűvölt,
 Mikor lehevartem
 A szép, zöld halomra.

Feltámadnak újra
 A régi emlékek...
 Óh szép falum, rónám!
 Miért nem szállhatok
 Én mostan felétek.

MÁTHÉ ZOLTÁN.

Melegben.

Olyan pechvögel nincs több a világon, mint
 Atlaciz Flóri.

Először is a bal lába egy tenyérnyivel rö-
 videbb a másíknál.

Ezt édes apjától örökölte, az is sánta volt,
 — azért hívták „bicezoboltos“-nak.

De bezzeg nem örökölte a boltot.

Mikorra Elórián kitanulta a boltos mester-
 séget, özvegy édes anyja meg ette a pénzt is, a
 boltot is, meg a házat is.

Ki ment volna abba a régi görög boltba, mi-
 kor olyan ezífra, auzlágos új boltok épültek — a
 hol „alászolgájá“-val várják az embert a küszö-
 bön, s nem kell a bolt ajtót félóránig rugdosni s
 bekiabálni, hogy „jöjjenek már ki!“ Denique
 Flóriánnak nem volt sem pénze sem boltja s így
 képességét nem értékesíthette.

Lett belőle diurinista.

A kik értik e szó jelentőségét, azoknak
 nem kell magyarázat; a kik pedig nem értik,
 jobb ha megse tudják...

... Az Isten nem azért teremtette a diur-
 nistát, hogy meg ne verje mind a két kezével.

Atlaciz Flórit is hányta vetette a sors egyik
 irodából a másikba.

Végre Nagyberki Miklós irodájába került.

* * *

Az ügyvéd úr akkurátos ember, renomirt
 fiskális, de végzetetlen nagy természetű.

Igaz, hogy egy hatossal többet fizet napjára,
 mint más ügyvéd, de meg is kívánja a tiszta és
 jó munkát.

Flórián nem bánta, ha dohányt vágnak is
 a hátán.

És ez nem épen bárány természetének
 tulajdonítható, mint inkább azon körülménynek,
 hogy az öreg Bodrogiéknál volt kosztos és szálláson.

Hanem, hogy elején kezdjem a dolgot, meg
 kell említenem, hogy Bodroginé asszonynak van
 két leánya, Zsuzsika és Juliska.

Juliska Nagyberkiéknél szobaleány.

Azt hinné az ember, hogy Flórián abba
 lett szerelmes.

Koránt sem. — Zsuzsikába.

Zsuzsika édes anyjával lakik s mint kitűnő
 varrónő, ő keresi a kenyeret.

Egyetlen egy hibája, hogy — a bal lábára
 biccent.

Épen mint Flórián

Ne kutassuk, mi az oka, hogy egymást
 megszerették

Elég az hozzá, hogy szerelmük igaz és
 tiszta volt.

Bodroginé asszony se gátolta volna az égben
 kötött viszonyt, ha Flóriánnak biztos kenyérkere-
 sete lett volna.

Az öreg asszonynak csinos háza, jó szőlő
 löje van, — el is kelne a háznál egy férf, de
 dologtalan embert tartani nem akar.

E bajon Juliska segített.

Megkérte asszonyát, a jólelkű Nagyberkinét,
 hogy Flórián részére eszközöljön ki férjénél
 állandó fizetést.

Az meg is tette, s az ügyvéd úr értésére adta
 Flóriánnak, hogy a jövő hó elejétől kezdve 400
 frint évi fizetést huz

Boldogabb ember nem volt a környéken,
 mint Flórián.

Zsuzsika azonnal hozzá fogott a stafíring
 készítéséhez.

Az igazi szerelmesek siettetni szokták az
 esküvőt.

Flórián is kettős szorgalommal dolgozott
 A mult héten egy hosszú szerződést készi-

„Bildung ist die Freiheit.“

És ez a jelmondat azt is megérdemli, hogy megaranyozzák.

* * *

Mi magyarok annyit ábrándozunk szabadságról, önállóságról.

Vitatkozunk felette; nagyokat is iszunk rá — és ha a sült galamb ide röpülne, meg is fognánk.

Pedig csak rajtunk áll, hogy ábrándképünket elérjük, — hogy az ige testté váljék. Művelődjünk.

Nincs olyan ember a világon, akire még egy kis tapasztalat, egy kis tudás, egy kis pallérozás rá ne férjen.

De ha ezt akarjuk, akkor ne engedjük elvonni a gyermekeket az iskolából, — ne derogáljon a templomba elsétálnunk az Isten igéjének meghallgatására, — ne szórakozó helynek tekintsük a kaszinókat, — ne frivol komédiának a színházat és különösen — a mi legfőbb dolog — ne dorongoljuk le, ne gúnyoljuk ki azokat, kik a legjobb indulattal, a legtisztább hazafiúi érzéssel vezetnek bennünket a közművelődés útján.

Nem azok a haza megmentői, akik mellüket verve, nagy hangon hirdetik őseik erényét. Hanem azok a szerény, egyszerű jó lelkek, akik lépten-nyomon mindenkinek azt kötik lelkére, hogy csak az iskolát, csak az iskolát, azt kell emelnünk — és kerüljük a korcsmát — igyekezzünk tisztességes, értelmes társaságban magunkat művelni.

A mennyire a közművelődés közöttünk tért hódít magának, olyan mérvben fogjuk élvezni a szabadságot; mert a műveltség a szabadság.

Fogadj isten.

Amilyen a „jó nap“ — olyan a „fogadj isten.“

Igy tartja a magyar példabeszéd.

Régi példa, régi mondás, de mindég igaz.

A tisztelet, az illedelmes előzékenység, a szivesség tiszteletet, illedelmes előzékenységet, szivességet szül.

Nem lehet az, hogy mogorván feleljünk

tettek a pálházi uradalomról, mit délután 3 órára még négy példányba le kellett másolni.

Alig költötte el a szerény ebédet, sietett szobájába s teljes odaadással másolta a szerződést Nagyszerű okmány. — 25 forintos stempli van rajta.

Flórián ablakán besütött a forró nyári nap s a nyitott ajtón keresztül nyomasztó lég töltötte meg a szobát . . .

De halljuk saját szavait, mint ő maga elbeszélte.

Tikkasztó meleg volt.

Pillám majd leragadtak.

A ki valaha próbálta a másolást, tudhatja, hogy az a legjobb altató szer . . .

. . . Épen a harmadik példány vége felé jártam.

Zsuzsika lépett be.

Gyönyörű kék szeme örömtől ragyogott.

Egy akkora czédulát nyújtott át, mint az ujjam.

— Mi az? — kérdém.

— Kijöttek a számok.

— Szent Isten! — 27. 15. 42. 63. 8. Mind ki jött egy szálig s ugyan azon sorrendben, amint betettük.

Nem állhattam ellent, hogy keblemre ne öleljem s ő esőkre nyújtotta forró ajakát.

— Gazdagok vagyunk, lelkem, szép virágom, — gazdagok vagyunk, édes Zsuzsikám.

Fejem szédült a nagy boldogságban . . .

. . . Alig vettük észre, hogy hárman vagyunk.

Kohn Salamon az ajtóban állt.

— Atlaciz ur — kérdé Kohn — önt nagy szerencse érte.

— Tudom. Kijöttek a számaink.

— Hogy adja nekem a reskontót?

annak, aki hozzánk szívesen szól. És viszont nehez dolog szívesen válaszolni a durva, mogorva megszólításra.

*

Régi, régi félreértések a polgárságot és hadsereget szembe állították egymással. Szemtől szembe farkas szemét nézve, egymást folytonosan gyanúsítva, ócsárolva torzsonkodtak a hatalom elsőbbsége fölött.

Ez a torzsonkodás átokként nehezedett a nemzetre, — átokként, mert ha ez a két hatalmas tényező — polgárság és hadsereg — nem egymás ellen, hanem egymás mellett munkálkodott volna a haza javára, mennyi elfejesített időt, erőt és pénzt takaríthattunk volna meg.

Ez a vizsás állapot sok aggodalmat okozott azoknak, kik a magyar nemzet fejlődését magasabb pontról szemlélték; mert látták a megifjodott nemzetben a duzzadó életerőt, a félreismerhetetlen életrealitást. Fájhatott lelkiérzetüknek, hogy polgárság és katonaság nem egymás mellett, hanem egymás ellen vetelkedik.

*

Ez a sötét kép azonban jó ideje kezd világosodni, — lassan-lassan eloszott a borongó homály és ma azt mondhatjuk, hogy kisütött a nap.

Vármegyénk főispánja rövid, de sokat mondó szavakban tudatja a főszolgabírákkal és polgármesterekkel a következőket:

„A császári és királyi 4. számú hadtest parancsnoka, Lobkovitz herceg tábornok a legelsőszintű köszönetét fejezte ki a legmagasabb szolgálat nevében azon szíves-ségeért és előzékenyséért, melyet a katonaság a folyó évi katonai hadgyakorlatok alkalmával úgy a hatóságok, mint a lakosság részéről tapasztalt.

Midőn ezen körülményről értesitem, egyúttal felhívom, miként hatósága területén ezen köszönetet a legalkalmasabb módon tegye közhírré.

Budapest, 1898. október 11.

BENICZKY, főispán.

Megértük tehát még ideje korán, hogy a polgárság és a hadsereg szívélyesen kezét szorít. Adja isten, hogy ez a szívélyesség őszinte barátsággá fejlődjék s az őszinte, igaz barátság tartós legyen.

Mi — kik a polgárság véleményének némi részben tolmácsai vagyunk — a polgárság nevében viszont köszönetet mondunk a legénységnek tisztességtudó, illedelmes magaviseletéért, — köszönetet mondunk annak a tisztí karnak, mely a legénységet ebben az irányban neveli és vezeti.

Azzal zárjuk be sorainkat, hogy minden polgár tartsa hazafias kötelességének a katonasággal

— Sehogy sem.

— Adok érte 20 ezer forintot — hunyortott Kohn.

— Hogy adhatnám el, mikor még azt sem tudom, mit nyertem.

— Harmincz ezer forintot nyert. De tudja az a reskontó még el is veszhet, — a könyvet is meghamisíthatják, — annyi pénzért érdemes ám egészen új könyvet nyomtatni.

— Azt csaknem teszik — mondám hűledezve.

— Hunczfut a mai világ. — De engem nem esalnak meg — biztatá magát — én tudom az utját, módját.

Kohn egészen elremitett.

Életemben most tettem először lutribá.

Zsuzsika álmodta a számokat s megtettük közösen.

— Adok 25 ezer forintot — folytatá Kohn.

— Tudja mit, — elég lesz magának ezer forint profit. Adjon 29 ezer forintot s áldja meg az Isten a reskontóval.

Kohn zsebébe nyult, leolvastott 20 darab ezres bankót, kilencz ezer forintban pedig mind egyes bankókat adott.

Egész garmada bankó állt előttem.

Két karommal a tömerdek pénzt összesepertem.

E pillanatban hideg folyadék ömlött kezemre. . .

. . . Fölbredtem . . .

. . . Nem volt előttem egy árva fitying sem; hanem ott áradozott a fekete tenger . . .

. . . Elszundítottam a nagy melegben és feldöntöttem a tintás üveget.

Oda lett a 25 forintos stemli, meg a szerződés, meg minden.

*

Már négy óra felé járt az idő, midőn Atlaciz

szemben szíves jóindulatát tanúsítani; hiszen a békés egyetértésnek ily módon való ápolásával áldozatot hoz a haza oltárára.

Ez a békés egyetértés erőt ad a nemzetnek, — más nemzetek előtt emeli értékünket és az ellenünk áskálódóknak tiszteletet parancsol.

Ezt a hazafias, nemes célt tekintve, tehát a hadsereggel szemben ne feledjük soha, hogy „a milyen a jónap, olyan a fogadj isten.“

Az alvás és tünetei.

IV.

Hogy az álomszerű tünetekről szóló fejtegetésünk teljesen kimerítő legyen, foglalkoznunk kell annak legmodernabb fájával, a h y p n o t i s m u s s a l is.

A hypnotismus idegzetünknek oly szervi állapota, amely az ébrenlét és az álom között áll, amennyiben bír az egyik és a másik állapotból is egy-egy vonással, anélkül, hogy ezekkel azonos lenne. A hipnózis tünetei azon sarkalatos jelenségben lelik magyarázatukat, amelyet sugalmazhatóságnak (suggestibilitás) nevezünk. Azt az eljárást, midőn a hipnotizált egyén előtt valamit állítunk a czéltől, hogy állításunk valónak el is fogadtassék, sugallásnak nevezzük. Vannak esetek az autosuggestióra is. Így ismeretes, hogy a dadogó ember, ha intím környezetben van, hibátlanul beszél, míg idegenek előtt pusztán arra a gondolatra, hogy nyelvhibáját észrevehetik, dadogni kezd. Itt az egyén önmagának suggerálta a dadogást.

Tapasztalati tény, hogy minden ember már éber állapotban is kisebb-nagyobb fokban suggestibilis, a hipnózis csak épen arra szolgál, hogy a sugalmazhatóságot általa fokozzuk. Igen helyes tehát Bernheim ama meghatározása, hogy valakit hipnotizálni annyit tesz, mint oly különleges lelkiállapotot teremteni, amely a suggestibilitást fokozza.

A hipnotizálás legrégebb módja abban áll, hogy az ember szeméit tartósan oly fekvésű pontra irányítja, melynek rögzítése fáradságos. Már a persá papok s még napjainkban is az indiai yogik és fakirok az által esnek hipnózisba, hogy orruk hegyére meresztették szemüket. A szélteben ismeretes Braid-féle eljárás szintén nem áll egyébből, mint hogy a hipnotizálandó egyén az orr töve fölé tartott hegyes vagy gombos végű tárgyat szeméivel rögzíti. Ekkor a szemtekék fel és befelé kancsalítani kénytelenek, tehát oly állásba jutnak, mely igen fárasztó. E közben néhány perc múlva a szemizmok kifáradnak, a szemekbe néhány csepp könny gyülemlik, a szemtekékben és pillákban rezgés következik be, a testet, főleg

Flórián nagyberki irodájába beállított. Alig volt rajta emberi ábrázat.

— Hol vannak már azok az iratok — förmed rá az ügyvéd — itt várakoztatja az embert, — elherdálja az időt.

Egy nagyságos úr, meg két tekintetes úr, kik az iratokra várakoztak, neheztelő pillantást vetettek a szánandó alakra.

Flórián némán nyujtotta át a másolatokat. — Hát az eredeti, kiált türelmetlenül az ügyvéd. Flórián kebléből mély sohaj tört ki. Zsebébe nyult s átadta.

Ugy nézett az ki, mintha egy nagy tekenős béka terpeszkednék rajta.

— Mi ez? — kiált az ügyvéd vérben forgó szemekkel — és a bélyeg is . . .

— Azt a 25 forintot — nyöszörgé Flórián — méltóztassék levonni a jövő havi fizetésemből.

— Huszonöt botot neked bitang — s úgy vágta fejéhez az egész esomagot, hogy az szerte szét repült.

Azzal megperditette válánál fogva s kitalizította. — Haszontalan csavargó.

Ez volt utolsó szava az ügyvédnek a szegény diurnistához.

*

Flórián alig birt kívánszorogni a kapun. Az utcára érve, két nehéz könycessepp perült végig arcán.

Ez magához téríté.

Sokat próbált ember könnyen tisztába jönni magával.

— Vége van — sohajtá — se fizetés, se Zsuzsika, se házasság, — mehetek a merre látok.

És valóban Bodrogiekhez többé nem tért vissza. Elszundította kenyerét, jövőjét, boldogságát.

. . . Hja! megcsik az a meleg időben . . .

az alsó végtagokat zibbadás lepi meg és midőn néhány fáradt pillacsukás és nyitás után mély sóhaj kíséretében a szempillák véglegesen lezárnak, kész a hypnózis. Az egyén ekkor a nyugodtan alvónak benyomását teszi, ki teljes mozdulatlanul elernyedtt végtagokkal egyenletesen fekszik elöttünk. De hogy nem alszik, hanem egy, az álomtól eltérő állapotban van, azonnal kiténik az által, hogy ha hozzá szólnak, nem ébred fel, miként az alvónál történni szokott, hanem a hozzá intézett kérdésekre megfelelő válaszokat ad. E körülmény, hogy a hypnotizálttal így érintkezni lehet anélkül, hogy ez által őt felköltenők, az, amit rapportnak nevezünk. A hypnotizált szeméit akarva felnyitni nem képes, egész testét bizonyos zibbadtság, elernyedtség tartja fogva. Tagjait felémelve, ezeket súlyosaknak érezzük, mi elárulja, hogy az izmok normalis feszültsége tetemesen csökkent; azokat elboesátva, többnyire élettelenül esnek vissza. Hypnózisba ejthetünk valakit az által, hogy az egyén által szeméinket rögzítettjük; akkor is, ha a fültre egyhangú inger, minő az óra keze vagy a megzendített hangvilla egyenletes bűgása hat be. Úgy a hang, — mint a fényinger hirtelen és intenzív behatása szintén képes hypnózist előidézni kellően disponált, t. i. hypnózis iránt fogékony egyéneknek. Lényegileg, mint bőringer szerepelnek a Mesmer-féle vonások; ezeket úgy alkalmazzuk, hogy lassu, egyenletes, simogatásszerű mozgásokat végezzünk tenyerünkkel a homloktól kiindulva, az arcon végig haladva le a gyomor tájáig s ideérkezve, kezünkkel a levágóban félkörben írva, a homlokhoz visszajutunk. E közben azonban tenyerünk a testet nem érinti, hanem 2—4 cm. távolságban van tőle, mintegy 5—10 perc leforgása után az egyén szeméit lezárja és hypnózisban van.

Mindeme módszerek egyszerűen az által provokálnak hypnózist, hogy érzékszervei ingere tartósan, avagy pillanatnyilag hatnak be. Ezen eljárástól elütően rendelkezünk egy másik hypnotizáló módszerrel is, amely lényegileg nem áll egyébből, minthogy az elalvás és az álom képzetét szavakkal, rábeszéléssel a hypnotizálandó egyének képzetében élénken felidézük. Ama ténny, hogy egyszerűen szóval is lehet hypnotizálni, amikor tehát csakis a képzelő erő útján hatnak a hypnotizálandóra, a nancyi iskola, jelesen ennek megalapítója Liébault meggyőző kísérletekkel mutatta ki. Liébault módszerének lényege az, hogy az egyének megadjuk azt a gondolatot, hogy mit kell tennie. Azt is mondhatjuk, hogy ilyenkor pszichikai uton idéztünk elő hypnózist.

De nem csupán szóval, a hypnózis képének felidézésével állítják elő a hypnózist, hanem az utánzás hajlamának igénybevételével is. Az által t. i., hogy valaki másokat a hypnózisban esni lát, néha teljesen elégséges, hogy maga is elaludjék. Ezek után nincs mit csodálkozni azon, hogy többszörösen hypnotizált egyéneket levél, sőt telefon útján is lehet hypnotizálni, miként ezt Liégeois kimutatta; ez esetben elégséges egyszerűen az előző hypnózisokra való visszaemlékezés, hogy az álom bekövetkezzék. Bernheim s utána Forel azt állítják, hogy az összes hypnotizáló módszereknél kizárólag a képzelet működik, tehát még oly eljárásoknál is, minők az érzékszervi kifárasztás vagy hirtelen igényvétel. Részünkről kifogástalan kísérletek alapján határozottan állítjuk, hogy hypnózist egyes esetekben a képzelet közvetítése nélkül, egyszerűen érzékszervi ingerek behatása is képes előidézni.

A hypnózisból való felébresztés, a dehypnotizálás történhetik, mikép a hypnotizálás, vagy külső érzéki ingerek alkalmazásával (ráfúvás az arcra, hirtelen támasztott erősebb zörej) vagy szuggesztív uton, mondván az alvónak, hogy álmát nem sokára befejezi, sőt, hogy már ébren van. Azt a fontos kérdést, vajjon ki alkalmas a hypnózisra, csakis a kísérlet oldja meg, miután a hypnotikus dispositionnak tárgyilagos jelei nincsenek. Szerkesztett ugyan Ochorovics egy hypnoszkop nevű készüléket, de ez az eszköz megbízhatónak nem mutatkozott. A tapasztalás szerint az emberek kétharmada kisebb-nagyobb fokban hypnotizálható s csak egy harmada az, mely abszolút nem ejthető hypnózisba. Súlyos hysztériában és neuraszténiában szenvedők csak nehezen, míg elmebetegék éppen nem hypnotizálhatók. Nemzetiség, faj és nem a hypnotizálhatóság szempontjából közönség tényező. A kor tekintetében kiemelendő, hogy a 8 éven aluli gyermekek nem ejthetők hypnózisba, míg a magasabb kor legkevésbé sem akadály.

A hypnoticus jelenségek magyarázata eddig biztonsággal megállapítva nincs. Heidenhain szerint a hypnoticus állapot oka a nagy agyvelő kérgi

dúcsejtjeinek működésbeli gátolásában rejlik. Bennet, nemkülönb Jendrassik a hipnózis mibenlétét a gondolatársítás megzavartatásában keresik. Jandrassik az agyvelőnek három különböző állapotát u. m. az ébrenlétet, alvást és hypnózist egymásmellé állítva s ezeket egyenkint elemezve a következő eredményre jut. Az elalvás pillanatában megszűnik a külvilággal való összeköttetés vagyis az érzéki észrevesés, de megmarad a gondolatársítás, míg a hypnózisban megmarad az érzékelés, de elvész a társítás. E két tényező együtt működésének eredménye az ébrenlét. E magatartással könnyen magyarázható a szuggesztibilitás. A kívülről bejutott érzéki ingerület megtalálja ugyanis a maga helyét az agyvelőben, de onnan nem terjed át rokonhangulatú sejtsoportokra; ennek folytán tökéletesen elvész annak a lehetősége, hogy a szuggesztív fogalom valódisága bírálat alá kerüljön, mert hiszen csak az által tudjuk megítélni, hogy valami igaz-e, ha ez állítást összehasonlítjuk már régebben megszerzett tapasztalatainkkal.

A hypnotikus szuggesztio, mint gyógyító eljárás, teljesen indokolt, sőt bizonyos esetekben egyedüli, annál is inkább, mivel szakértő orvos kezében a hypnózis teljesen ártalmatlan. Általa első sorban ott mutathatunk fel kiváló eredményt, hol nem szervezeti elváltozások, hanem pusztán ideges zavarok forognak fen. Így a nők idegessége, a hysztéria számos jelenségeivel (hysztériás görcsök, merevségek, benuások, hangtalanság, csuklás, álmatlanság, étvágytalanság s főleg a hysztériás jellem), a férfiak idegessége, a neuraszténia, továbbá a szokványos fejfájás, ideges emésztetlenség, kényszerképzetek, idegzsábok, dadogás, sőt olykor a morphinizmus és alkoholizmus is azok a betegségek, melyek ellen a hypnotikus szuggesztio sikerrel hat.

(Schaffer, dr. Gabriely stb. után).

Gondolatok.

Az ember elszalasztja a jót, várva a jobbat és megveti a bizonyos boldogságot a képzelte boldogságért.

*

Ahoz, hogy boldogan éljünk, meg kell elégednünk mindennek a megközelítő értékével, teljes boldogságot kell teremteni magunknak abban a félboldogságban, melyet az élet ad.

*

Nem létezik-e verőfény még a zaklatott, a megtört lelkek számára is? Béke, szeretet lengi körül az égő fejet, száll a könnyektől kivörösödött szemekre és a dal vége egy himnusz, mely az enyhülést talált lélek boldogságát zengi.

*

Miként a leeső kő a nehézkedés törvényeinek engedelmeskedik, úgy engedelmeskedik az ember az ő sajátos természete törvényeinek és lehetetlen szabadulnia származása és környezete végzetes befolyásától.

*

Vannak dolgok, melyek bármily szépek legyenek is, nem tarthatnak örökké s a szerelem ezek közé tartozik.

MI UJSÁG?

— **Nekrológ.** Egy nemesen érző emberbarát elhunytát jelezte a táviró e hó 13-án. — Markbreit Adolf tiszavárkonyi nagybirtokos — aki több, mint egy év óta már gyógyíthatatlan beteg volt — meghalt. Eddig a következő gyászjelentés érkezett be hozzánk:

„Az abonyi izr. hitközség és chevra kadisa mély fájdalommal eltelve jelenti disztagjának, Markbreit Adolf urnak Grác mellett, Mária-Grünben f. hó 13-án, istenfélelemnek, emberszeretnek és jótékonságnak szentelt élete 67-ik évében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. — A nemeslelkű emberbarátnak, hitközségünk nagy jóltevőjének kihült tetemei f. hó 17-én d. u. 2 órakor fognak az elhunyt végakarata szerint az abonyi rabbiakától az itteni izr. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Abonyban, 1898. október hó 14-ikén. Áldás emlékezetén!”

Az elhunyt nagybirtokos határozottan gazdag ember volt, mert igényeit a jövedelme jóval felülmultha. És ezen az alapelven mindenki lehet gazdag és viszont — megfordítva — mindenki lehet szegény. A boldogult nem a fényben, nem az okta-

lan pompa kifejtésében, hanem abban találta gyönyörűségét, hogy jót tett mindenkivel, aki közelébe került. Jó szívű, jó lelkű ember volt. Fényt vet az ő életére még az a szép jellemvonás is, hogy a jótékonság gyakorlásánál nem ismert felekezeti különbséget. Hosszú lenne felsorolni alapítványainak számát. — Családjáról ez alkalommal csak a következőket említhetjük fel: Markbreit Adolf itt született Abonyban, abban a házában, amit néhány év előtt rabbi lakásnak ajándékozott. Első neje Altmann Eszter volt, (Altmann József leánya), ettől származott a Sándor fia, aki szintén tiszavárkonyi nagybirtokos. Második és élő neje Schlesinger Henriette, (Schlesinger Sámuel történelmi nagybirtokos testvére), ettől származott az Irén leánya dr. Jellinek Arthur orszgy. képviselő neje, valamint Gyula (budapesti ügyvéd) és Imre fiai.

— **Az öreg honvéd vége.** Fried Lipót 1848-ban, mint 22 éves ifjú meghallotta Lengyel ország Plazsova községében — a hol született — a magyar szabadságharcz kiűrését, fölkerkedett néhányad magával, bejött Magyarországra s beált azonnal honvédek. Mint tizedes végig küzdötte a szabadságharczot. Kapott nehéz sebével azután koldult mostanáig, egészen addig, míg a halál — mely itt érte utól — azt nem mondta, hogy elég! Összes vagyona egy szegénységi bizonyítvány Budapest hatósága által kiállítva, egy ajánló levél Degré Alajos által aláírva, — egy halva fekvő nőnek az arczépe (bizonyosan ez volt a felesége), — 111 kr. készpénz, — egy vak ló és egy rossz kocsi. Fél százados koldulás eredménye. Szegény öreg lengyel honvéd, nyugodjál csendesen második hazád földében; amaz életet adott neked, emez koldus botot és most csendesen nyugó helyet. — Hjah! így fizet a világ!

— **Ellenőrzési szemle.** Október 17-én (hétfőn) lesz a honvédek ellenőrzési szemléje, reggel 8 órakor veszi vezdetét a városházánál.

— **Öngyilkos ujoncz.** Megint... megint csak ez kísért. Minden évben előfordul ilyen eset. Hát nem lesz már ennek orvoslása soha?... Jábr János kisújszállási fiú alig pár hete került ide az itt levő huszár századhoz, és tegnapi viradóra éjjel öngyilkos lett, — beleölte magát a kaszárnya udvaron levő nagy kútba. Azt állítják, hogy még este 9 órakor az ágyán feküdt; hajnalban már lü t helye volt. Éjjel osonhatott ki. Tegnap délelőtt vették észre, hogy a kútban van. — Ezt a dolgot most nem forsirozzuk tovább, de jövőre visszatérünk reá; akkorra talán a vizsgálat is be lesz fejezve. Adja Isten, hogy ne kelljen ki-méletlen tollal belenyúlnunk ebbe a dologba.

— **Lövés az éjbe.** Két alak áll a nagy diófa alatt egymást átölelve; ha sötét nem volna, megláthatnánk arcukon az elszántság kifejezését... Szerelmes férfi és szerelmes nő... Ide jöttek magukat megöngyilkolni... Igen ám, de nyomukra akadt az a másik két alak, mely lihege siet errefelé, — szintén férfi és nő, — a csalódott feleség... Azt hinné az ember, hogy most mindjárt rájuk rontanak. — Nem — — Hat lépésnyi illendő távolból felszóllítják az öngyilkos jelölteket, hogy hagyjanak fel borzasztó szándékukkal, amit hátrahagyott leveleikben tudattak, — tekintsek mind a két részen lévő kis gyermekeket. — És a szívek kölcsönösen ellágyulnak, a könnyek megerednek, a csalódottak megbocsátanak. Hanem az elszántak azért még tartják magukat, az ünnepélyes pillanatban a helyzet magaslatára emelkednek... és... és a halálra szánt férfi kilövi a néma éjbe revolverét, — a felesége kétségbeesve ugrik nyakába, — persze nem történt semmi baj... Milyen regényes.

— **A „Vérbosszú.”** Treloni Marió, a hirneves olasz író ily című regényét küldi karácsonyi ajándéknak a „Képes Családi Lapok” karácsonyra minden előfizetőjének ingyen és bérmentve még azoknak az előfizetőknek is, kik október elsején lépnek a „Képes Családi Lapok” előfizetőinek sorába. Az októberi évnegyedben, külön beköthető regényként mellékletül adja a „Nolibertek” című regényt, melynek szerzője az ismert tollú ironő, Buday Sándorné Tiszaujhelyi Ujhelyi Vilma. A föl lapban Tölgyesy Mihály „Régi és új bűnök” című regényét és Tolnai Lajos „Ez már feleség” című elbeszélését közli, nem kevésbbé minden számban költeményeket, humoreszeket, ismeretterjesztő cikkeket stb. stb. úgy hogy joggal elmondhatjuk, miszerint a „Képes Családi Lapok” a legjobb és legolcsóbb szépirodalmi hetilap, mert egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Mutatvány számot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (Budapest, V. Vadász utca 14. sz.)

CSARNOK.

A szappanfőző János.

— Hagedorn. —

János, a vidám szappanyos,
Sok szépen zengő dalt tudott;
Reggeltől estig hangza fel
A bűt nem ismerő kebel.
Pedig csak napról-napra élt,
Evén is zengé énekét
S vig volt a dal, melyet adott
Szabad szív és szabad torok.
Reggel és este ha evett,
Dalról meg nem feledkezett
S ez jól hangzott, úgy hogy szava
A szomszédságon áthata.
Hallják s kérdik: „Ki a dalos?”
„Ki az?” — „A vidám szappanyos!”

Kezdetben gyöngén olvasott
S mást, mint naptárt, nem lapozott,
Később mégis tanult imát
S a rend útját nem hágni át.
Szomszédját úgy utánozta,
Hogy álmát dal vagy könyv hozta.
És boldogabbnak látsza ő,
Mint a híres hét böleselő
S némely tudós, magát a ki
Már nyolczadiknak képzele.

Hozzá közel egy úr lakott,
Ki érdekfrigyből származott,
Göggel tömött vendégeket,
Egy hercegnek sem engedett.
Jöttek a pletyka-romokon
S mindannyioknak helyt adott;
Féléjszakákon át evett
S váltójáról feledkezett.
A regg órájával alig
Aludta első álmaít,
Nyugtót soha nem engedett
Neki a szomszéd énekes.
„Már ismét lármázol te ott,
Te átkozott gaz szappanyos?
Bár megvehetném pénzemért
Mint osztrigát, a pihenést!”

Egyszer látván az énekest,
Magához hívta egyenest
És így beszélt: „Vig Jánosom!
Mit művel, hogy gyül a vagyon?
Sokan dicserik czikkeit,
Egy év mit hozhat önnek itt?”
„Egy év mit hoz hasznul nekem?
Nem számolom, nem képelem;
Az egyik nap meghozza azt,
Melyet a másik elfogyaszt.
Egy évben elkövetkezik
Háromszázhatvanötösör így.”
„Helyes! De mégis mondja csak:
Egy nap önnek mi hasznót ad?”
„Uram! kíváncsi szerfelett,
Egy nap több, más nap kevesebb,
Amint jön. Nem panaszkodom,
Csak a sok ünneplő napon.
Ki mind vörösre színeze,
Pénzét, mint ön, örökölé,
Annak nem tetszett a dolog
S bizonytal nem volt szappanyos.”

A gazdag örvendett ezen.
„János,” szölt, „dolgod jó leszen!
Most vagy csak kérkedő szegény,
Im' ötven tallért adok én,
Csak dalolásod abba hagyd,
A pénz sokkal jobb hangot ad.”
Ő erre gondba elmerül
S az erszényt nézi messzirül,
Majd elfogadja, érte kap,
Számot vet, mér és rázogat,
S öröm forrása lesz a pénz,
Hol szeme kéjjel legelész,
Nézi együgyű kedvivel
S aztán szekrénybe rejti el,
Melyet vasak s zár örzének,
Ha bántának tolvaj kezek;
Sőt maga is az éjeken
Aggódva őrzí éberén.
Alig mozdul a házi eb,
Avagy a kandúr feszeleg,
Mindent szorgosan átkutat,
Hogy nem-e tolvaj látogat?

Addig vetődött-hányódott,
Mig mind a kettőn túladott.
Bár farkesóvalva ült a mopsz
Az üst felett s sokat tudott,
Ment s Hincz vele, a jóbarát,
Bár szőre sima, talpa lágy.

A fősvény látta végzetül,
Hogy gazdagság s gond egyesül
S nem hágy örülni a tudat
Szívöl, hogy nem lehet szabad;
És semmi kincs sem adja meg,
Mit tiszta szívek érzenek.
Szomszédjához állit be most,
Kit előbb dallal bolygatott
S mivel nyugalmat újra vágy,
Pénzt, erszényt neki vissza ad.
„Uram! tanitson jobbra meg,
Mint pénzt virrasztani dal helyett.”
Szól: „ime itt a pénze mind
És hagyja kedvemet megint.
Ne irigyeljen engemet,
Én nem cserélek örömet,
Az ég szeretve támogat,
Mert visszaadta hangomat.
Ami voltam, az maradok:
János, a vidám szappanos!”

Németből ford. V. Z.

Egy igaz történet.

Tázláry Ödön és Muzslay Béla a szó valódi értelmében a legjobb barátok voltak.

Együtt nőttek föl; együtt faragták a gymnasium padjait 8 éven keresztül, együtt hallgattak az egyetemen, együtt tették le az ügyvédi szigorlatokat s egyszerre vitték haza a diplomát szülő városukba.

Tázláry ügyvédi irodát nyitott, Muzslay sutba dobta diplomáját s csinos gazdaságát vezette. De azért folyton együtt voltak, sőt még egy hölgynek is udvaroltak, anélkül, hogy valaha eszébe jutott valamelyikünknek, hogy hát egy hölgy kettőjöké egy sem lehet egészen.

Egyszer Tázláry azzal lepte meg barátját, hogy meghívta vőfélyének.

— Hát aztán kit veszel nőül? kérdé Muzslay.
— Majd a ki jön! volt a laconicus válasz.

— Hm! fejezte be Muzslay; a ki gondolt ugyan arra, hogy ama bizonyos hölgy leend a választott, de másrésről nem tette föl Tázláryról, hogy egyenesen meg ne mondta volna, ha csakugyan az lenne. S a tévedés itt volt épen, mert Tázláry meg nem tételezte föl Muzslayról, hogy ne gondolta volna, miszerint elsősorban nem lehet más, mint a szép Bibó Iza, a kiskunság legszebb hölgye, a hol oly hosszú idő óta szívesen látott vendég volt mind a két jó barát.

— Meg van! Ezen szavakkal fogadta egyszer Tázláry szobájába lépő barátját.

— Mi van meg?

— A menyasszony.

— Ki az?

— Bibó Iza, hisz úgy is tudhatod.

Muzslay összeszorította ajkait s némán nyujtotta kezét, üdvözetét kifejezni.

— Én melegebb üdvözetet vártam, — szölt Tázláry, barátja kezét megrázva.

— Azt kell gondolnom, hogy nősüléssel irántami vonzalmad változást szenvedett. Tudhatod, hogy ha egy fikarczynyi jelét sem nyujtanám jó kívánataimnak, őszintébbet úgy sem kaphatnál senkitől, semmiféle formában. S többé ne kétkedj bennem, mert ez az egy az, a mivel megbánthatsz.

— Igazad van, bocsáss meg barátom.

Többet nem szölt Tázláry erről a dologról, tudta, hogy barátja vonzalmat érzett a hölgy iránt azt már eltemette szíve, lelke mélyébe abban a pillanatban, a midőn megtudta, hogy ő a hölgy kezét magának megnyerte. Ismerte Muzslay vas jellemét, szilárd, rendíthetetlen határozottságát, de viszont nem titkolhatta el maga előtt azt sem, hogy Muzslayt kellemetlenül érintette közlése.

Végtelenül sajnálta, hogy meg nem mondta előre választását; hátha Muzslay is fellépett volna, hátha... óh... isten mentsen... ő lett volna a nyertes s menyasszonya csupán azért ígérte kezét neki, mert gondolta, hogy Muzslayval már előbb közölte nősülési szándékát, tehát Muzslaynak nem volt gondolatában sem menyasszonyát megkérni. Mind jobban-jobban bele élte magát ebbe

a kintó gondolatokba, sokszor elhatározta, hogy lemond menyasszonyáról, hogy barátjának utat engedjen. De ezen elhatározást mindég halomra döntötte ama tudat, hogy hát ha menyasszonya még is csakugyan őt szereti, hát ha Muzslay aztán nem élne szabadságával s így beláthatlan bonyodalmat idézne elő.

Ily tépelődések között érkezett el az esküvő napja, melynek elmúltával Tázláry desperatiója is szerencsésen elmúlt.

Muzslay a menyegzőn látszólag jól mulatott s különösen a menyasszony közelében szeretett lenni, a minek Tázláry végtelenül örült, ámbár mintegy önkénytelen kémlelte mind a kettőt, hogy nem-e vesz észre kölcsönös és mélyebb vonzalmat közöttök, mely ha bár titkolatnék is, az arczok színe, a szemek sugárzása, még is csak elárulná.

Semmit sem vett észre. Nyugodt szívvel és lélekkel, boldogságtól sugárzó arccal indult el nászútjára, számtalanszor ismételve barátjának: a viszont látásig, viszont látásig...

A vonat elrobogott, Muzslay némán és sokáig nézett utána, még csak egy piczi pontocskát látott belőle, azután mély gondolatok közt hajtott ki birtokára, többé nem látta a városban senki. —

Néhány hét múlva levelet kapott Tárlázytól, mely telve volt áradásokkal a boldog házaseletről, mézes hetekről, gyönyörű vidékek leírásával. Muzslay izze-porrá szaggatta s csak annyit válaszolt rá, hogy egy olyan művelt embernek, mint Tázláry, nem illik dicsekedni semmivel, még saját boldogságával sem.

Ebből megértette Tázláry, hogy Muzslay csakugyan szerette nejét. Több levelet nem is irt neki.

Két hó múlva haza érkeztek Tázláryék, legelső teendőjük volt Muzslayval ezt tudatni s meghívni őt magukhoz.

Muzslay betegséget hozva föl mentségül, röviden de udvariasan visszautasította a meghívást.

Erre Tázláryék meglátogatták őt, minek Muzslay látszólag végtelenül örült, de minden udvariassága, lekötelező vendégszeretete dacára kiérezhető volt, hogy vendégeit nem szívesen látja, mely körülmény Tázláryra roppant leverőleg hatott.

Ezen látogatás után egy évig mit sem tudott egymásról a két barát, Tázláry annyit tudott, hogy barátja a gazdaságból soha sem mozdul ki, minden luxus tárgyait, felesleges lovait pénzzé tette, nagyszámu eselédességét elbocsátotta, háztartását a lehetőleg szűkebbre fogta, egy szóval vagyonszerzésre adta magát.

Ezen közben Tázláryt neje egy gyönyörű leánygyermekkel ajándékozta meg, kinek erre egy mentő gondolata támadt. Hátha meghívna Muzslayt kereszt-apának, mi által kihozná odujából azt a jellem-óriást; de hátha visszautasítja a meghívást!

Tázláry még az nap megírta az örvendetes eseményt, Muzslayt meg is hívta komának.

(Folyt. köv.)

HIRDETÉS.

Új temetkezési vállalat

fő-üzlet CZEGLÉD — fiók-üzlet ABONY.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint özv. **Varga Danielné** házában egy új temetkezési üzletet nyitok, azt a mai kor igényeinek megfelelőleg rendeztem be, kérve a temetkező felek n. b. pártfogását.

Az elárusítással **Koos Simon** úr van megbizva.

Teljes tisztelettel

KIRÁLY ISTVÁN
temetés-rendező.